

LONDONAS AVIŽIE

Nr. 1122.

8. martā.

1968.

Latvijas brīvības cīnītājus pieminot

ANGLIJAS VANAGI PULCĒJAS
PULKVEŽA O. KALPAKA
ATCERES LAIKĀ

Šis gads mums jo sevišķi liek atcerēties un pieminēt vairākus vēsturiskus notikumus, kas ir nozīmīgi mūsu valsts tapšanā un pastāvēšanā. No šiem vēsturiskajiem notikumiem šogad paiet 50 gadu. Pirms pussimta gadu latviešiem piepildījās ikviena tautas augstākais sapnis — Latvija kļuva brīva un neatkarīga valsts.

Tā nebija nekāda nejaušība, nekāda dāvana no ciām tautām. Neatkarīga, patstāvīga valsts bija jāizkaro tautai pašai. Mūsu brīvības cīnītāji to veica, lai gan toreiz bija jācīnās brīviem ne tikai no vāciešiem, bet arī no krieviem.

Daudzi mūsu brīvības cīnītāji nepieredzēja brīvo Latviju. Daudzi krita vēl pēc Latvijas valsts nodibināšanas. Bet visiem viņiem sirdī bija dzīva brīvības ideja. Runājot ar pulkveža Kalpaka pirmā stāba priekšnieka pulkv. A. Grāmatina vārdiem, viņi bija fantasti.

Vienalga, vai viņi bija ziemeļnieki ar savām ievērojamām Cēsu kaujām, vai kalpakieši pie Ventas ar savu brīvības idejām apgārto komandieri pulkvedi O. Kalpaku, viņi visi bija ticētāji, Kalpaks bija militāra un morāliska autoritāte. Šādas autoritātes dēļ Latvijas pagaidu valdība pulkvedi Kalpaku iecēla par latviešu vienību virspavēlnieku.

Īsas, bet slavas pilnas bija pulkveža kaujas. Viņam nebija lemts piedzīvot Latvijas valsts veidošanos un uzplaukumu. Pulkvedis O. Kalpaks krita 1919. gada 6. martā pie Skrundas Airītēm.

Pulkvedis Kalpaks bija kritis, bet brīvības cīņu gars palika. Tas vadīja vēlāk ikvienu latviešu karavīru; tas spārnoja virus deviņpadsmitā gadā, tas deva spēkus pēdējā kara, cīņoties pret milzīgu krievu pārspēku.

Pēc Pirmā pasaules kara mūsu cīņas vainagojās ar uzvaru. Tagad ikvienam istam latvietim sāpēs sažņaudzas sirds, zinot, ka Otra pasaules kara zaudējumi un nesalīdzināmi lielāki upuri nevarēja aizkavēt dārgi pirktais brīvības zaudēšanu.

Mūsu tauta vēl šodien smok zem krievu komunistiskās imperijas jūga. Bet tas nenozīmē, ka latviešu brīvības cīnītāju gars būtu miris.

Vēsture rāda, ka neviena imperija nav mūžīga. Pienāks laiks, kad šis brīvības cīnītāju gars atkal sauks un aicinās. Jauniem latviešu cīnītājiem atkal būs jāstājas sargu rindās, lai aizstāvētu savas tautas tiesības un izkaroju savu valsti.

Imants Pālis.

BALTIEŠI VĀCU TELEVIZIJĀ

Lietuvas 50 gadu jubilejas gadījumā Ziemeļvācijas televīzijas raidītājs 21. februārī pārraidīja Lietuvisku centrālās komitejas sarīkojumu Hamburgā, kur svētku runu vācu valodā teica Lietuvas sūtnis Karvelis. Šai programmai sekoja raidījums par latviešiem, kurā rādīja Neušates latviešu skolas darbu, laikraksta Latvija redakciju Eutinā, un LCK loceklis agr. J. Daģis uzrunāja vācu klausītājus, aprārdinot latviešu tautas mērķus un cīņu pret Latvijas okupantiem.

Terrors neapslāpē idejas

PROTESTA VĒSTULES ATBILDĪGAJĀM PADOMJU DARBINIEKIEM

No Padomju savienības arvien biežāk pienāk ziņas par nemieru, kas tur izpaužas sakarā ar pieaugošo terroru. Laikraksts Sunday Telegraph 3. marta numurā ievietoja atklātu vēstuli, kuŗu Krāslavas tuvumā esošā latviešu kolchoza „Jaunā gvarde“ priekšsēdis Ivans Jakimovičs nosūtījis Suslovam, vienam no padomju komunistu partijas sekretāriem. Vēstules autors pats esot padomju komunistu partijas biedrs. Vēstule pirms dažām nedēļām nosūtīta Suslovam, kas patlaban atrodas Budapeštā komunistu partiju sanāksmē. Taču vēstule domāta visiem 195 komunistu partijas centrālkomitejas locekļiem.

Vēstule ir protests pret neseno rakstnieku un citu jaunās paaudzes pārstāvju tiesāšanu Krievijā, un tā ir brīdinājums no briesmām, kas var rasties ar nostāšanās pret krievu jauno paaudzi.

Pēdējās dienās Rietumos esot saņemti vēl 14 citi tamlīdzīgi protesta raksti, kas adresēti padomju varas vīriem, prokuroriem, galvenajiem laikrakstiem un Maskavas tiesām.

Dažus no šiem dokumentiem parakstījušas atsevišķas personas, uzdodot vārdu, adresi un pat telefona numuru. Kādam dokumentam ir 220 parakstu un kādam citam 80. Šie dokumenti ir plašākais sabiedrības protests, kāds jebkad piedzīvots padomju paradīzē.

Jakimovičs savā vēstulē raksta, ka jaunu cilvēku vajāšana valstī, kuŗā vairāk nekā puse iedzīvotāju ir zem 30 gadiem, esot bīstama, tīra avantūristu politika. Krievijas nākotni nenoteikšot cilvēki, kas vienmēr sakot jā un izliekoties labi un paklausīgi, bet gan dumpinieki, kas esot enerģiskākie, varonīgākie, un tādi jaunās paaudzes pārstāvji, kam viscildenākie principi. Tikai ar muļķību varot izskaidrot to, ka jauniem cilvēkiem ļauj aiziet bojā cietumos un viņus izsmēj.

„Nav šaubu,“ teikts rakstā, „ka viņi no-

dibinās jaunu partiju. Ar lodēm, cietumiem vai spaidu darbu nometnēm nevar iznīcināt idejas. Kas to nesaprot, tas nav ne politiķis, ne marksists. Es dzīvoju dziļā provincē, bet ja šīs ziņas ir mūs sasniegušas, jūs varat iedomāties, ko jūs esat izdarījuši un kādu nemiera sēklu jūs esat sējuši visā valstī. Izlabojiet savas kļūdas, pirmās strādnieki un zemnieki ņem šo lietu savās rokās.“

Vēstulē ir prasība, lai prezidents Podgornijs amnestē rakstniekus Siņavski, Daničļu, Bukovski un vēlreiz iztiesā Ginsburga lietu. Vēstulē izteikta arī prasība sodīt tiesnešus, kas notiesājuši jaunus rakstniekus, jo ar likumu laušānu nevarot uzturēt taisnību. Tādi tiesneši nodarot vairāk ļaunuma nekā visādas pretpadomju organizācijas kopā.

Kādu protesta vēstulī parakstījuši 24 Maskavas skolnieki. Tā ir adresēta Dr. P. Litvinovam, bijušā ārlietu komisāra mazdēlam, kas krasi nostājās pret tiesāšanu.

Vēstulī ar 80 parakstiem ir parakstījis arī 16 gadus vecais notiesātā rakstnieka Daničļa dēls. Kādā dokumentā ir aprakstīta Daničļa sievas organizētā preses konference, kuŗā bija aizliegts ierasties Rietumu korespondentiem.

Pēdējais dokuments parakstīts 24. februārī. Tas aicina komunistu partijas, kas tagad sapulcējušās Budapeštā, apsvērt visas briesmas, kas var rasties no cilvēku tiesību pārkāpšanas Krievijā, kur cietumos un spaidu darbu nometnēs šobrīd atrodoties vairāki tūkstoši politisko ieslodzīto, par kuŗiem neviens nekā nezina. Viņi piespiesti strādāt un dzīvot necilvēcīgos apstākļos pusbadā.

Šo dokumentu parakstījis Dr. Litvinovs-Daničļa kundze, ģenerālis Grigorenko, Pēteris Jakirs un Aleksejs Kosterins — rakstnieks, kas cara laikā bijis 3 gadus un Staļina laikā 17 gadus cietumā.

Dr. P. Indrāns

Bistama spēle

Padomju savienības iespēšanās Tuvajos austrumos ir problēma, kas arvien vairāk sāk nodarbināt brīvo pasauli. Krievu jūras spēku ievērojamais pieaugums šai apgabālā kopš Izraēlas un arābu valstu kara un padomju lidotāju tieša līdzdalība Jemenas cīņās ir nenoliedzams pierādījums krievu militāraj klātienē, kas šai pasaules daļā arvien vairāk liek par sevi runāt.

Apsvērot Tuvo austrumu problēmas, sevišķa vērība jāpievērš palīdzībai, ko Padomju savienība sniedz Apvienotai arābu republikai.

Lietpratēji domā, ka Padomju savienības mērķis atjaunot Ēģiptes militāros spēkus tādos apmēros, kādi bija Izraēlas un arābu valstu sešu dienu kara priekšvakarā, ir jau sasniegts par 85 procentiem. Tas attiecas kā uz kvalitāti, tā kvantitāti. Apbruņojums, ko Padomju savienība ir pēdējo mēnešu laikā piegādājusi Ēģiptei, ir ļoti moderns. Tanki var raidīt spēcīgu uguni, un tiem ir ievērojamas manevrēšanas spējas. Tanku piederumi un instrumenti ir vismodernākie.

Visš tas attiecas pirmā kārtā uz cīņas tankiem. Pirms jūnija kara vairāk nekā puse no Ēģiptes tankiem bija viegla tipa padomju tanki — T-34 tipa, kas ir analoģiski AMX-13 tipam. Visi Sinajas cīņās zaudētie Ēģiptiešu tanki tagad ir aizstāti ar vismodernākajiem T-54 un T-55 tipa tankiem kas pārspēj AMX-30 tankus.

Ir zināms, ka Ēģiptes gaisa spēkos pirms kara bija vismodernākie Mig-21 un Suchoj-7 tipa iznīcinātāji, bez tam vēl arī Mig-17 un Mig-19 tipi.

Visu šo tipu lidmašīnas, kuŗas iznīcinā-

ja Izraēlas aviācija, ir atjaunotas un aizstātas ar Mig-21 un Suchoj-7 tipa iznīcinātājiem. (Beigas 6. lpp.)

LATVIJAS VALSTS 50. GADSKĀRTĀ posieties 2. Eiropas latviešu dziesmu svētkiem

HANOVERĀ, 1968. GADĀ NO 1. — 4.
AUGUSTAM

SAVIENOTĀS VALSTIS APLIECINA ATBALSTU IGAUNIJAS TAISNĪGĀM PRASĪBĀM

ĀRLIETU MINISTRA DĪNA RASKA
APSVEIKUMS

Savienoto valstu ārlietu ministrs Dīns Rasks piesūtījis Igaunijas neatkarības pasludināšanas 50 gadu atceres dienā 24. oktobrī Igaunijas lietvedim Savienotajās valstīs Ernestam Jākonam apsveikuma rakstu, kuŗā starp citu teikts:

„Brīvi vīri visur dziļi simpatizē igauņu tautas centieniem pēc nacionālas pašnoteikšanās. Savienoto valstu valdība, turpinot atteikties atzīt Padomju savienības uzspiesto Igaunijas inkorporāciju, apliecina savu atbalstu igauņu tautas taisnīgajam tieksmēm.“

IEVĒROJAMS RUMĀŅU KONCERTS

Šā gada 27. martā paiet 50 gadi kopš dienas, kad Besarabijas iedzīvotāju pārstāvji brīvās vēlēšanās nolēma pievienoties rumāņu tautas lielākajai daļai un apvienot Besarabiju ar Rumāniju. Šo lēmumu īstenoja, un līdz Otram pasaules karam Besarabija bija Rumānijas sastāvdaļa.

Otra pasaules kara sākumā Padomju savienība ar Besarabiju izdarīja to pašu, ko ar Baltijas valstīm: okupēja un pēc tam ar varu pievienoja Padomju savienībai.

Atceroties šo Besarabijas vēsturisko dienu, Britu-rumāņu biedrība rīko Londonā, Commonwealth Institute, Kensington High Street, W. 8., trešdien, 27. martā plkst. 8 vakarā ievērojamās rumāņu pianistes Juras Gulleras koncertu.

Programma Behtovena, Šopena, Dīnu Lipatti, Vivaldi un Fridemana Bacha darbi.

Bijetes par 25/—, 17/6, 15/—, 10/— un 7/6 dabūjamas institūta kasē.

Lai parādītu latviešu un rumāņu tautu solidaritāti pret Maskavas apspiedējiem, Britu-ruāņu biedrība cer, ka latvieši ieradīsies šai koncertā ļauplā skaitā.

NEDRIKST PIEMINĒT BALTIJAS VALSTU NEATKARĪBU

Šobrīd brīvā pasaulē ir trīs vietas, no kuŗienēs noraida ziņas uz Latviju: Amerikas balss, Vatikāns un kievu emigrantu raidītājs Svobodnaja Rossija no Rietumvācijas.

Lietuvas neatkarības pasludināšanas 50 gadu dienā 16. februārī Amerikas balss pusi no sava raidījuma veltīja Lietuvas svētkiem.

Vatikānam 16. februārī raidījuma nebija, bet 17. februārī Vatikāna raidījumā ziņoja par Lietuvas neatkarības dienu.

Krievu raidītājs Svobodnaja Rossija Lietuvas neatkarības dienu nemaz nepieminēja. Acīm redzot, balto krievu cenzūra ir tikpat stingra kā sarkano.

GODALGOTI MŪZIKAS JAUNDARBI

Simfoniskās mūzikas jaundarbu sacensības ar otru godalgu — 250 dol. godalgots Gundara Pones darbs koncerts vijolei un orķestrim. Atskaidrošanai ieteikti Longina Apkalna Con slancio un Aleksandra Okolo-Kulaka Choreografiski meti.

Jaundarbu sacensību bija rīkojusi Amerikas latviešu 4. vispārējo dziesmu svētku rīcības komiteja, LAK Eiropas centrs. Latviešu apvienība Austrālijā un Latviešu dziesmu svētku biedrība Kanadā. Orķestra mūzikas jaundarbu sacensība bija otra posms konkursā, ko rīkoja šis pašas organizācijas un kur bija iesūtīti 53 jaundarbi, no kuŗiem 18 godalgoti.

Zūrijas komisijā darbojās Helmers Pavasars, Bruno Skulte, Arnolds Kalnājs un V. Bērkalns, kas, izvērtējot iesūtītos orķestra darbus, atzīnusi, ka pirmā godalga nav piešķirama nevienam no tiem.

Orķestra darbu sacensībā piedalījās 4 autori ar četriem darbiem.

Latviskās izglītības problēmas

KĀ TĀS RISINA AUSTRĀLIJĀ

Vēstule no Melburnas

III

Austrālijas latviešu kultūras dienas, kas šogad notika Adelaidē, arī šoreiz tāpat kā citos gados bija it kā liels magnēts, kas pievelk latviešu jauniešus. Tāpēc ir izdevīgi kultūras dienām piešķirt visādas jaunatnes nodarības. Tas ir arī skolu brīvlaiks.

Šo situāciju izmanto skauti un gaidas savām lielajām nometnēm. Šo situāciju izmantot bija nolēmusi arī Latviešu apvienība Austrālijā, ielāpējot tieši pēc kultūras dienu nobeiguma laikā no 2. līdz 12. janvārim vienā no Adelaides universitātes internāta kolledžam latviskās dzīves ziņas kursus, ko šogad nosauca Kārļa Ābeles vārdā.

Kursantu skaits ap 60, izsludinātais vecums no 17 — 25, apmēram divas trešdaļas bija 18, 19 un 20 gadu vecuma grupās, tāpat galvenām kārtām uz vidusskolas un universitātes sliekšņiem stāvošie jaunie latvieši. Visi viņi tēvzemē nav savām acīm skatījuši, Laiks savā nežēlīgajā skrējienā mūs jau atvedis šajā situācijā. Viņi tāpat ir tie jaunie latvieši, kam latviskā izglītība trešajā pakāpē dodama bez tēvzemes reālā fona.

Iepriekšējā rakstā aplūkots latviskās izglītības pirmais iegūšanas veids — no vides, kurā attīstās cilvēka personība, šeit nu ir reducēts. Un tomēr pieredze šajosursos lika pabrīnīties par to, cik visumā laba ir latviskā izpratne, cik augstā līmenī ir latviešu valodas prasība un cik ārkārtīgi augstā līmenī ir mūsu nacionālais gars.

Sais kursus nebija darišanas ar nacionālu histeriju. Ne mācību spēki, ne audzēkņi neielaidās nekādās darišanās ar patriotiska patosa pilniem „sprediķiem”, bet jauniešos valdīja viņu vecumam īpatnā skepse, jautājais gars: kāpēc tas tā un ko tas nozīmē? Tie bija tieši un netieši visbiežāk lietotie jautājumi. Mācību spēki un nodarību vadītāji centās bezkaislīgi analizēt visus latviskuma aspektus.

Kursi bija ļoti rūpīgi sagatavoti. Te paldies pirmām kārtām pienākas LAA jaunatnes nozares vadītājam Dr. Ievai Auzīnai un viņas palīdzēm Ievai Mizingai un Vitai Bogenai. Viņas bija veikušas milzu kalnu tehniska darba, ko varbūt pirmajā acu uzmetienā nepamana, bet ko tīri intuitīvi katrs vienmēr nojauš, ja viss rit gludi un ja kādu neparedzētu mezglājumu tūlīt pašpārlicināti novērs. Tad ir respekts, tad rodas palīdzība, un katrs dalībnieks vēlas arī no sevis kaut ko pielikt kopējam veikumam.

Otrs, kam pienākas liela pateicība par ekspertīzi kursu izpildījumā, ir profesors E. Dunsdorfs, kas bija arī oficiālais kursu vadītājs. Viņa un viņa divu palīgu — Oļģerta Rozīša un Arvida Kīplokā mēnešiem iepriekš izdomātā un visās detaļās izpildītā kursu programma ritēja ar pulksteņa precizitāti. Arī tas veicināja intuitīvo pārācību, ka kursiem ir vadība, kas zina, ko tā dara.

Iepilānots (kaut viņiem pašiem to nezinot) bija arī kursantu „dumpīgums”, pretošanās sajūtai, ka viņi pārāk apkrauti, vēlēšanās „pašiem” lietas kārtot, nevis tikai klausīt rīkojumiem. Šie ir ļoti nepieciešami elementi brīvas personības audzināšanā. Tikai tas izaug par spējīgu vadītāju, kas kādreiz ir sacēlies pret vadību un deklarējis, ka viņš māk labāk lietas nokārtot. Mums latviešiem nevajag automātu, tie vajadzīgi tikai komunistiem. Mums vajag personību, kas gatava uzstāties un iestāties, ja vajag, cīnīties par to, kam pašī tic.

Šis neapzinīgās audzināšanas elements ir varbūt visnozīmīgākais Kārļa Ābeles kursu gūvums, un par to kursu īstajam autoram Edgaram Dunsdorfam lielu lielais paldies. Arēji šis gūvums varbūt visspilgtāk izpaudās tai apstākļi, ka kursos bez ierunām, bez kurnēšanas no pirmā mirkļa lietoja latviešu valodu nevien oficiālajās nodarībās, bet arī kursantu savstarpējā satiksmē. Tāda 11 dienu intensīva valodas lietošana panāca to, ka ievērojamā uzlabojās kursantu izruna, bet vēl svarīgāks gūvums bija neapzinātais elements. Pāri par 50 jaunu cilvēku, kas varbūt bija jau sākuši kļūt šaubīgi un sevi nedroši, tagad aizbrauca mājā ar apziņu — mēs varam. Jā, mēs varam gan! Mēs varam runāt latviski, mēs varam nodibināt draudzību ar citiem latviešiem. Tas nekas, ka viņi ir tūkstošiem jūdžu tālumā. Reizi vai pāris reizes gadā mēs varam satikties, varam kaut ko kopā padarīt, varam iegūt zināšanas par Latviju, par tās vēsturi, literatūru. Mēs neesam vieni un pliki naidīgā izplatījumā. Mums nav jākaunās no savas vēstures, tā ir daudzpusīga un bagāta.

Mums ir mūzika, kas citāda nekā citiem. Mums ir latviska dzeja, mums ir tautas gara mantas, par kurām mēs esam gan dzirdējuši patētiskās runās, bet ar tām mēs varam paši iepazīties, ja — mēs varam.

Tas ir kursu galvenais iegūvums. Kā to panāca? Grūti pateikt.

Profesors E. Dunsdorfs lietoja savā grāmatā Trešā Latvija ieteikto metodi latviešu valodas prestiža celšanai. Kursu iesākumā viņš kursantus sapulcināja ārpus kursu teritorijas un uzrunāja viņus angļiski. Tas izraisa pārsteigumu, un ausis atvērās un dzirdēja to, kas nebija gaidīts. Bija lausta iekšējā pretestība. Tālāk kursu vadītājs īsi (turpinot runāt angļiski) paskaidroja, kāda nozīme ir latviešu valodas lietošanai un ka šī ir pēdējā reize visā kursu norisē, kad angļu valoda tiks lietota.

Nav šaubu, ka šim mazajam „uzvedumam” kursu sākumā bija savs efekts, bet interesantī būtu zināt, kā tas iedarbojās, kādi bija tie procesi, kas to padarīja efektīvu. Atkal gribētos uzsvērt, ka tie ir tie paši jau vairākkārt minētie intuitīvie, simboliskie gara elementi. Pašam šīs metodes izdomātājam droši vien pīnībā neapzinoties savas iedomas dziļāko jēgu, tā iedarbojās, tāpat kā iedarbojas dzejas rinda, kā iedarbojas kāda „sena dziesma”, kā spēlmanīša Tota koksles skaņa kuršos sīki analizētajā Raiņa simbolu lugā Spēlēju, dancoju. Nav šaubu, ka profesora runai līdzdarbojās tas apstākļi, ka viss tas notika zem liela, kupla koka. Droši vien iedarbīgs bija arī tas fakts, ka tas viss notika Adelaidē pie pulkveža Laita pieminekļa. Pulk-

vedis Laitis ir tas arhitekts, kas izplānoja šo dižo pilsētu un, kuram sekojot, tā uzcelta. Te Austrālijas skolās gājušie jaunie cilvēki labi sajuta, cik liela nozīme ir cilvēka gribai, tukšumu, naidīgu apkārtni un nedraudzīgu dabu pārvarot. Pulkveža Laita figūra ir simbols tam, ka šai tukšuma pārvarēšanai jānotiek metodiski un plānveidīgi. To visu tīri intuitīvi sajūtot, jaunais latvietis bija gribīgs pakļauties un piekļauties latviskajam garam, kas šai mirkli kā kāds Lolitas brīnumputns, kas aklos dara redzīgus, bija ielidojis kursu saimē.

Kursi bija nosaukti Kārļa Ābeles vārdā, kā tas kursantiem sagatavotajā ikdienas laikrakstā bija paskaidrots. Laikrakstam bija divas daļas. Viena daļa ar jau iepriekš sagādātu un novilktu mācību vielu, ar vēstures dokumentu izrakstiem, ar literatūras pārrunām nepieciešamo materiālu, ar konspektu par mūzikas nodarībām vajadzīgo informāciju u.t.t.

Otrā daļā kursantu pašu izraudzītā redakcija — Maruta Dēliņa, Miķelis Svilāns un Agnis Rozītis sagādāja pašu kursu dalībnieku saraustītus rakstus: asprātības, humora un veselīgas satiras tur netrūka.

Bija paskaidrots, ka kursu nosaukšanai šādā vārdā ir vairāki iemesli. Galvenais tas, ka kursu darba vērtīšana kādai izcilai latviešu personībai ir svarīgs audzināšanas motīvs. Mēs ar to apliecinām savu piederību kaut kam lielākam, kas ir dzīvs organisks veselums ar savu pagātni un nākotni. Kārļa Ābele bija izvēlēts tāpēc, ka viņš dzīvoja un darbojās Adelaidē, kur arī nobeidzās viņa mūžs; tāpēc, ka viņš bija izcilis latviešu zinātnieks, ievērojams dzej-

Laimons Rudzītis

Latviešu valoda Brazīlijā

4. VALODAS IPATNĪBAS UN SVESĀ IETEKME

(10. turpinājums)

Apskatot „Brazīlijas latviešu vārdnīcas” saturu, man jāpaskaidro, ka lai tā neiznāktu neejdzīgi gara, kur iespējams likšu aiz Brazīlijas latviešu lietošanā esošajiem vārdiem tiem atbilstošus angļu, latīņu vai Latvijā lietotus vārdus, lai tie lasītāji, kam rūpētu noteiktāka identifikācija, varētu labāk orientēties, paskaidrojot citādi tikai nepieciešamāko.

Vispirms, pievērsoties augu valstij, augļu un augļu koku nosaukumu starpā atrodam diezgan daudzus Latvijā nepazīstamus vārdus, piemēram: manga (mango), galēgs (lime), gojābs (guava) lima (shaddock), ameiša jeb nespera (loquat), abakāte jeb krokodīļu bumbieris (avocado), kakijis (persimmon), limons (ouano) — dzeltenais apelsīns, abakašs (saldais ananass), ananass (pineapple, parasti mežņu skābo sugu), marakuža (Kristus ciešanu puķu olas lieluma auglis, lat. Passiflora), žabutikāba (Myrcia jaboticaba) un sabara (Myrcia cauliflora) — pēdējās divi pazīstamas Brazīlijas ogu sugas.

Bez šiem jaunajiem apkārtmē nepieciešamajiem augļu nosaukumiem ir arī radušies daži nejadzīgi, kā: mišīriks mandarīna vietā, laranja — apelsīna un oranžas jeb rūgtā apelsīna vai pomeranča vietā, varbūt arī tanžerīns — bezsēkļu mandarīna vietā. Citi augļi: vinoga, aprikoze, firzīkis, vīģe, datele (paretam tomēr „tamara”), avene, mīklene un zemene, no kuru sugas lauku zemene zied te ar dzeltēniem ziediem, saucas te tāpat kā Latvijā.

Domāju, ka vidēs, kur runā angļiski, latviešu saimes ar daudziem šiem vārdiem-sevišķi patapinājumiem, būs rīkojušās citādi, kaut arī tās nav tik veças kā Brazīlijas latviešu kolonistu saimes, bet man arī liekas, ka vairums patapinājumu caur portugāļu valodu vai no tās fonētiski latviešu valodas dabai būs atbilstošāki nekā caur angļu valodu nākušie, piemēram: acteko — abukatl (hu—bilabītais v) caur portugāļu valodu: abakāte, caur angļu: evokeido. Tas pats sakāms par vārdiem, ko minēšu turpmāk, pārejot pie dārzājiem.

Sveši mums Latvijā bija: kījābi (okra).

(Turpinājums sekos)

PAGĀJUSAJĀ GADĀ MIRUŠĪE KALPAKIEŠI

Aizsaulēs pulkiem pagājušajā gadā pievienojušies pieci kalpakieši.

Cēsu rotas kapteinis Kārlis Šmits, dzimis Burtņiekos, 1894. gada 20. decembrī, miris Vīlamsportā, Pensilvānijā, Savienotajās valstīs, 1967. gada 1. aprīlī.

Neatkarības rotas pulkv. leitnants Oskars Zariņš, dzimis Gaujienas pagastā, 1888. gada 16. septembrī, miris Redhillā, Anglijā, 1967. gada 23. aprīlī.

Studentu rotas leitnants Teodors Rūsiņš, dzimis Mētrienas pagastā, 1899. gada 5. aprīlī, miris Latvijā, Rīgas Jūrmalas Vaivaro, 1967. gada 1. septembrī.

Studentu rotas leitnants Jānis Skalders, dzimis Lietuvā, 1895. gada 14. februārī, miris Bostonā, Savienotajās valstīs, 1967. gada 20. septembrī.

Studentu rotas leitnants Eizēns Baiže, dzimis Rīgā, 1897. gada 2. novembrī, miris Ņujorkā, Savienotajās valstīs, 1967. gada 2. novembrī.

nieks — balāžu meistars un visam pāri cīnītājs, Lāčplēša kara ordeņa kavalieris; šo ordeni viņš ieguva par varonību, bērmontiešu no Rīgas proļam dzenot.

Kursos jau minētie trīs nodarību vadītāji pārzināja katrs savu speciālitāti. Prof. Dr. E. Dunsdorfs — Latvijā vēsturi un latviešu valodu, konsulāta vadītājs un literāts O. Rozītis vadīja nodarības latviešu literatūrā un mūsu politisko problēmu iztirzājumā, mūzikas kritiķis Arvids Kīplokis iepazīstināja kursu dalībniekus ar latviskās skaņu mākslas attīstību. Bez tam vēl ar priekšlasījumu cikliem un atsevišķām nodarībām stundām piedalījās Adelaidē latviešu sabiedrības un kultūras novada darbinieki. Margarita Biezāte iepazīstināja ar latviešu glezniecību, Anna Ancāne ar daļamatniecību un tautas ornamentu, Kaspars Svenne ar koķa dziesmu kultūru. Bez tam vēl piedalījās J. Bogens, V. Dulmanis, G. Bērziņš, J. Puide, Adelaidē latviešu teātra režisori Dulpīni palīdzēja iestudēt fragmentu no Zivertā lugas Raķete.

Šie jaunatnes kursi, tā mēs drīkstam cerēt, bija jauna posma sākums terciārās latviskās izglītības veidošanā Austrālijā. Ir paredzēts tāds pašus kursus organizēt nākamgad Sidneijā, pieslēdzoties turienes kultūras dienām. Lai Dievs dotu, ka tas īstenotos un ka kursu devums neatšķaidītos.

Ir bijusi runa, ka vajadzētu vairāk praktiska un mazāk teorētiska darba. Taču, liekas, ka tāda runāšana notiek, īsti neizprotot lietu būtību.

Ko 11 dienās var iemācīties „praktiskajā” latviskajā izglītībā? Vai meitenes iemācīsies sekmīgi latvisko rakstu izšuvēju darbus? Nē, 11 dienās mācekles varēs tikai „apmullāt”. Tas ir uzdevums, kas veicams uz vietām; lēnā garā, ziemas vakaros tas jāveic mātēm, krustmātēm un sabiedriskām organizācijām, kā Daugavas vānadzēm. Vai apmācīt zēnus latvisku svečturu grebšanā? Taču nē. Un arī tas ir darbs, kas veicams uz vietām tiem, kam ir par to interese.

Ir runāts par apmācību sabiedriskā darba tehnikā. Kas tas vispār ir? Tā nav latviskās izglītības sastāvdaļa. Grāmatveidības kursi nākamiekiem biedrību kasiēriem nebūtu organizējami par sabiedrības līdzekļiem, nedz arī tam nolūkam izlietojams latviskajai izglītībai domātais laiks. Katrs, kas spēj latviski rakstīt, varēs uzrakstīt protokolus, paskatoties iepriekšējos paraugos. Katrs, kas spēj latviski rakstīt? Jā, šai ziņā būtu kaut kas darāms. Runāšanu latviešu valodā kursi ievērojamj uzlaboja. Taču kā kursanti, tā vadītāji labi saprata, ka rakstīšanas prasmes slīpēšanai vajag vairāk laika, vairāk sistematisku vingrinājumu, vairāk puķu, nekā 11 kursu spraiģajās dienās bija iespējams.

Quibus.

PULKVEŽA O. KALPAKA PIEMINĀS DIENĀS

lasiet A. Kripena darbu „Kalpaka bataljons un Baloža brigāde”.

Latvieši brīvajā pasaulē jūsmīgi gata-vojas atzīmēt neatkarīgās Latvijas 50. gadskārtu. Sakarā ar šīm svinībām vairojas nepieciešamu apsvēcamu sarīkojumu un pasākumu plānojumi. Šo plānu aktuālitate dažam likusi piemirst, ka viens no pirmajiem ierosinājumiem Latvijas 50. gadskārtas atcerei bija projekts par Raiņa un Aspazijas pieminekli Kastanolā.

Latviešiem ar šo pieminekli jāatzīmē ne vien savas neatkarīgās valsts dibināšanas gadu pussimts, bet arī jānolīdzina kāds vismaz tikpat vecs parāds. Latvieši

Longīns Apkalns

Mūsu parāds

tautu brīvības alku šūpulis. Nekad neapsīks brīvības dāva, ko elpo šī zeme. Raiņa un Aspazijas dzīve, saistīdamās ar šo Eiropas gara rosmes degpunktu, dod latviešiem vienreizīgo iespēju spēcīgiem kultūras impulsu strāvojumiem, kas pulsē no šī degpunkta centra uz visām pusēm tālu pasaulē, raidīt līdzīgu likteņa vēsti, savas taisnības prasību, savas nākotnes cerību. Pašreiz nav iespējams šai vietā, uz ko latviešiem tik legītimas tiesības kā nekur citur Rietumeiropā, nodibināt internacionāla mēroga latviešu kultūras institūtu, kas pasaulei rādītu mūsu likteņa problēmas. Tā vietu var aizstāt pieminekli, kas runā tiešu nepārprotamu valodu par mums, mūsu kultūru, mūsu vēsturi.

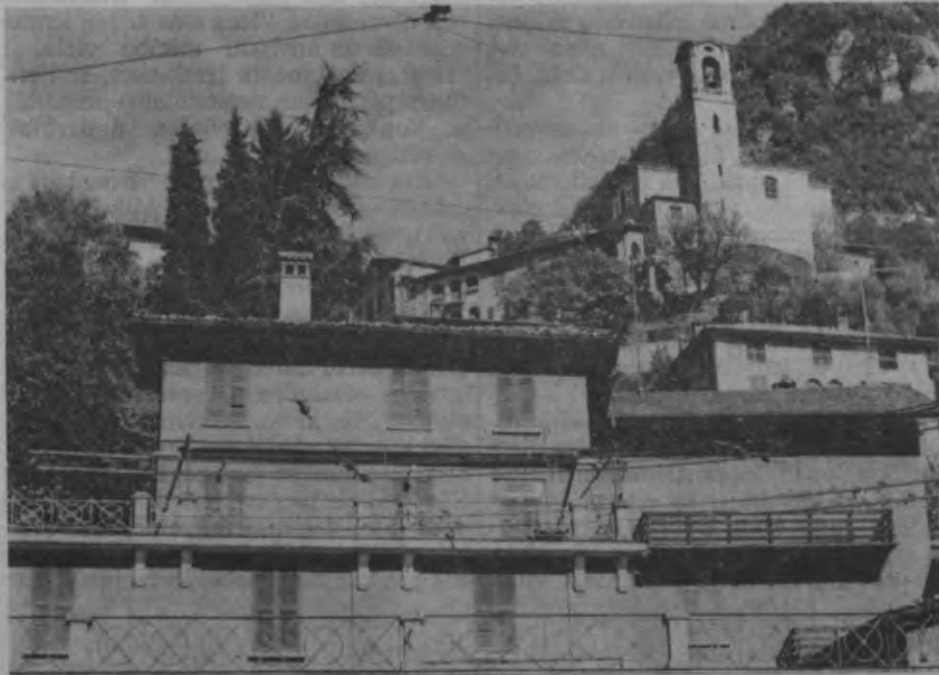
Šim piemineklim jābūt savas nozīmes cienīgam. Būtu bezgala traģiski, ja palaidu garām vienreizējo izdevību, kas Kastanolā dota, mākslinieciski vērtīga, izteiksmē spēcīga pieminekļa vietā uzstādīt kādu pieticīgu piemiņas akmeni, kas būtu gan sirsniņš mūsu personīgo izjūtu simbols, taču nespētu pildīt uzdevumus, kas saistīti ar latviešu likteņa situācijas paušanu. Bez tam piemineklim jābūt arī Šveices gara tradīciju augstā līmeņa cienīgam, kad tas Kastanolā pacelsies ielā vai laukumā, kas būs nosaukts Raiņa vārdā.

Pieminekļa liktenis likts Rietumu pasaulē brīvo latviešu rokās. Neatkarīgā visus sabiedrības slāņus apvienotāja pieminekļa komiteja balsta savu darbību

vēl vienmēr parādā simbolisku pateicības zīmi tiklab abiem dzejniekiem, kas sludināja brīvas Latvijas valsts ideju, kā arī Šveices Kastanolai, kas ilgus gadus deva patvērumu abiem Latvijas dižgariem un ļāva bagātināties latviešu kultūras pūram ar augstvērtīgiem mākslas darbiem.

Latviešiem, kas brīvajos Rietumos stāv nomodā par savu brīvību un neatkarību zaudējušo dzimteni, uzlikta sūtība paveikt to, ko tauta atstāja novārtā savos „labajos gados“. Katram jāapzinās, ka liktenis mums Kastanolā dod izdevību parādīt pasaulē latviešu un latviešu kultūru. Gadsimtiem ilgi Šveice bijusi Eiropas

Raiņa un Aspazijas trimdas dzīves vieta — Tadei vasarnīca Kastanolā.

Velta Saulīte

Zeme

Dzīli zemē

Skaņ manas dziesmas,
Bet jūs tās nedzirdat vairs.
Dzīli zemē
Daudz krāsainu domu un sapņu,
Bet jums tos vairs nesaprast...
Dzīli, dziļi zem saknēm
Dus mana mīlestība,
Neviens to vairs nemeklē.
No cilvēkiem esmu aizgājusi visa,
Tik augi, savas saknes
Mani salaiduši,
Skaņ manas dziesmas.

vienīgi pašas tautas interesē un atsaucībā. Pieminekļa celēju priekšgalā stāv liels pulks latviešu trimdas vadītāju. Tur ir vairāku konfesiju garīdznieki, trimdas vēlto pārstāvību amatpersonas, lielās DV organizācijas vadītāji, kultūras darbinieki un jaunatnes audzinātāji ar Ministres ģimnazijas vadību un skolotājiem priekšgalā. Tiem seko nepārskatāms ziedotāju pulks, kas jau devis savu piensumu lielā mērķa īstenošanai.

Pagājušajos mēnešos, izvērtējot savu darbību pieminekļa vietējā komiteja Vācijā varējusi konstatēt apbrīnojamu ziedotāju atsaucību. Tagad kārta latviešiem citās zemēs, īpaši Anglijā un Zviedrijā. Eiropieši nav vieni, ziedojumu vākšanas darbu intensīvi turpina pieminekļa centrālā komiteja Amerikā, un patlaban vietējā komiteja nodibināta arī Austrālijā, kur tā jau uzsākusi intensīvu darbību.

Ne visam, bet tomēr daudz kam, ko savā ikdienā veicam un ceļam, būs viena mūža garums, jo tam pamatā būs tikai materiāla nozīme un materiālas īpašības. Kastanolas pieminekli turpretī vēstīs par latviešiem un latviešu dzīvi, cik ilgi vien cilvēces gara ideāli būs šajā pasaulē dzīvi. Vienotiem spēkiem iekalsim savas Gaismas pils atslēgas staru zīmī Kastanolas saules kalnā.

Gunars Janovskis

ĒNU MENUETS

Romāns

Veltīts mazai meitenei Minsteres latviešu ģimnazijā

(10. turpinājums)

Umurs sēdēja labu laiku un reizēm sevi nosmīnēja. Viņš domāja par saimniecību un viņas savādo raksturu. Biglers iedzēra? Un kas par to? Umurs zināja, ka šajā mājā Biglers tai ziņā nebija vienīgais. Virtuvē, traukus pa vietām likdams, viņš netišām bija uzgājis pašas saimnieces paprāvus dzeramā krājumus.

Nebija domājams, ka viņu šajā vakarā vēl traucēs. Pieslēdzis durvis, viņš izsaiņoja no ūrtavas pārnestās drēbes. Uniformu iekāris skapī, viņš rūpīgi nopētīja fraku un pārlika to pār gultas kājgali. Tad viņš uzlaikvoja laka kurpes. Umuram parasti bija lielas grūtības atrast pareizā lieluma apavus, bet šis bija pašā laikā. Sacierinātais kreklis bija stīvs un grabēja vien. Baltā kakla saite nekādi negrībēja sasieties pareizā mezglā, un viņš šņākdam ap to nocīnījās spoguļa priekšā. Pa šiem gadiem pirksti bija kļuvuši neveikli un nejutīgi, un bija aizmirsusies arī pati sīšanas tehnika. Beidzot raurenitis izdevās daudz maz samērīgs un glīts. Bīkses nebija ne par garu, ne par īsu, vienīgi varbūt mazliet par platu. Tādas tagad vairs ļāva nenēsāja. Bet fraka piegula tā, it kā būtu šūta tieši viņam. Vēl tikai zīda kabatas drānu krūšu kabatā, balto cimdu kreisajā rokā, tad varēja nostāties spoguļa priekšā un sevi nopētīt. Mazliet atgāzīs galvu un mazliet piemiedzis acis, viņš raudzījās savā attēlā, kā to dara, aplūkojoš gleznu. Tādu viņš sevi atcerējās no Rīgas laikiem. Vienīgi matiem vajadzēja būt kuplākiem, sejai plānākam un gludākam. Arī pleci likās būt piebrieduši plataki.

Brīvo cimdu paplikškinājis pret kāju, viņš sev uzsauc mākslotā bezbēdība:

— Nu! Kurp tad brauksim. Kur šovakar ir balle? Kongresa namā? Virsnieku klubā? Konventā? Varbūt jāstāv goda sardzē pie karoga vai arī tas jānes uz

Brāļu kapiem lielā gājienā?

Senas atmiņas viņam plūda pretī no spoguļa stikla kopā ar smeldzīgu nožēlu par bijušo un aizgājušo.

Pagrozījies uz vienu un uz otru pusi, viņš vēl nopētīja muguru un plecus, tad novilkta fraku un iekāra to skapī blakus uniformai.

Umurs bija sagatavojies nākošās svētdienas ballei.

— Kā nu ir ar veselību, Biglera kungs? — pie brokastīm medaini saldi prasīja saimniece.

— Paldies par jūsu lielajām rūpēm — viņš atteica mazliet dzēlīgi.

Frau Montāga nebija labā omā un likās tikai meklējam iemeslu kādai skarbai piezīmei vai strīdam. Kerties klāt Umuram viņai nebija drosmes, jo viņš bija viņas labākas īrnieks un dzīvoja visdārgākajā istabā. Ciest dabūja Karla.

Galdā bija šķēlēs sagriezta maize, bez tam pīts grozs ar apališiem — katram ēdājam viens. Bigleram vēl nebija ēstgribas, un viņš savējo nemaz nebija aizticis. Manuēles sarunu drumstalaš klausīdamās, Karla laikam bija aizmirsusi, ka savu apaliti jau bija apēdusi, un tagad izstiepa roku pēc otra. Viņa nezināja, ka katrs ēdiena kumos tika rūpīgi vērots un skaitīts.

— Nepemiet to! Jūs glupjais daiks! — izsauca saimniece. — Tas ir domāts Biglera kungam un nevis jums.

Karla bailīgi atrāva roku. Ap galdu iestājās neērts klusums. Arī Manuēle pārtrauca savus sarunas mēģinājumus.

Saimniece piecēlās. Viņas acis šķīla zibeņus. Skāji norībinājusi krēslu, viņa atstāja istabu.

Karla bija sadugusi maza un nelaimīga un nekustīgi raudzījās savā šķīvlī.

— Par ko tas bija? — paklusu vaicāja

Biglers.

Umurs paraustīja plecus.

Pēc laba brīža, kā par citu tematu runādams, Biglers ļoti vienalzīgā balsī teica:

— Heidelbergā pašreiz ir tik liels istabu trūkums, ka katram ierīkam var mierīgi iespert ar kāju. Atbrīvotajā istabā plēsdamies būs trīs citi vietā.

Neviens viņam neatbildeja.

Umurs pagaidīja, kamēr kungi paēda un uzgāja savās istabās.

— Nāc nu — viņš klusi teica un iznesa virtuvē kaudzi trauku. Klusēdami viņi nokopa galdu, Umurs paraudzījās pulkstenī.

— Tev laiks iet.

— Es zinu — atteica Karla, bet stāvēja pie loga un domīgi raudzījās pagalmā.

— Paklausies — teica Umurs. — Tu tādus sīkumus vispār neņem vērā. Kāpēc tu esi atbraukusi uz šejieni: studēt. Tāpēc studē. Es zinu — tev iet grūti. Bet tev tikai jāiztur šie trīs četri gadi, un tev piederēs pasaule. Vai tad tu nesaproti? Frau Montāga tev ienīst visu to, kas viņai pašai uz visiem laikiem ir zudis: jaunība, skaistums un nākotne. Tu vari viņu vienīgi nožēlot, nevis uztraukties par viņas vārdiem.

Karla pagriezās un lielām acīm raudzījās Umurā. Viņa izskatījās tik nelaimīga, ka Umuram gluži nevilus pastiepās roka, un viņš ar pirkstu muguram noglaidīja viņas vaigu.

— Nu! Saņemies. Un ej tagad, citādi tu tiešām būsi par vēlu.

Karla aizvēra acis un ar plecu pievilka Umura roku pie sava vaiga.

— Paldies — viņa čukstus teica. — Nu man ir atkal drosme.

Strauji apgriezies, viņa metās priekšnamā, durvis saskriedamās ar saimniecei. Tā grībeja ko teikt, bet aplkusa, ieraudzījusi ar priekšautu apsejušos Umuru vēl vienmēr turam rokā trauku dvieļi.

— Vai tad tiešām jums tas bija jādara? — viņa prasīja, saviebusi seju zobgalīgā smīnā.

— Es domāju, ka jā — viņš atteica, kārdams priekšautu aizdurvē. — Mēs visi te cināmies. Un ja vienam no mums kļājas grūti, tad taču laikam ir pareizi — tādām mazliet palīdzēt.

Atbildi nesagaidījis, viņš izgāja no virtuves.

Nedēļa pagāja, un pienāca svētdiena.

Līdz pašam vakaram Umurs nodzīvoja pa istabu, rakstīdams vēstules, lasīdams un pēc pusdienām arī krietnu brīdi nosnauzdamies. Tad viņš izgāja uz pilsētu. Laiks turējās silts un sauss, un visas ielas bija ļāvu pilnas. Galvenokārt tie bija studenti, gan pulciņos, gan pāros. Vecpilsētas ietves bija tādai kustībai par šaurām, un daudzi gājēji dabūja soļot pa ielas vidū. Veclaicīgie tramavāji nepārtraukti zvanīja, lai sev izlauztu ceļu biežajā burzmā. Kafējnicās un krogos reti kāds gaidījis bija brīvs. Visur skanēja smieklis un čala.

Teātra priekšā drūzmējās pūlis un gaidīja durvju atvēršanu. Umuram bija laikus iegādāta ieejas karte, un viņš piedrošas stāvētājiem. Mājās viņš bija nezinā šaubīgs, kā gērbties, lai neizskatītos pārāk uzposies vai pārāk nevēlīgs, beidzot izšķirdamies par melno. Apmierināts viņš ievēroja, ka tāpat bija gērbušies gandrīz visi.

Uniformēts teātra virs atslēdza durvis, pūlis sāka spraukties un drūzmēties ap kāpnēm, tad izklīda un sadalījās pa vairākiem balkoniem. Pie bufetēm tūdaļ izveidojās pulciņi. Vairumā tie bija studenti ar krāsu lentām pār krūtīm. Arī bez šīm lentām būtu bijis viegli pateikt, ka tie ir jaunie akadēmiskie pilsoņi. Veids, kā viņi stāvēja, kā turēja kausus, kā runāja un smējās, kā noskatījās pakal garāmejošām dāmām, bija tik zīmīgs un vienāds, vienāda — vai tā bija Rīga, Tallina, Karalauči, Prāga vai Heidelbergas.

Skatītāji nāca klāt nepārtrauktā strauvē, un drīz bija aizņemtas visas vietas. Tad atskanēja trešais zvans, un pacēlās priekšsargs. Izrādīja kāda maz pazīstama franču autora maz pazīstamu darbu, kas Umuram ne visai patika.

Mājās soļodams, viņš gāja gar kluso un pamesto Nekāras krastu un domāja par vācu tautas īpatno raksturu. Dienu viņi bija precīzi, darbīgi un skopi un smalki izkalkulēja, kā var ietaupīt uz oļu un apaliti, cik nopelst par dušas lietošanu un cik par vannu. Bet vakarā viņi mīlēja nopietnu kultūras sniegumu.

(Turpinājums sekos)

KALPAKA UN LEĢIONA ATCERE HALIFAKSĀ

DVF Halifaksas nodaļa rīko pulkv. O. Kalpaka un Leģiona dienas atceri 16. martā plkst. 19 nodaļas namā, 8 Lord Street, Halifax.

Referēs DVF valdes priekšsēdis J. Frišvalds.

Halifaksas jauniešu priekšnesumi.

Kafijas galds 5/—.

MEKLEJU

Alfrēdu Grīslī; lūdzu atsaukties. (No 1947. līdz 1951. gadam bijis Bearly nometnē Anglijā).

Ja kāds par viņu ko zinātu, lūdzu rakstīt šīs avīzes kantorim ar oferti J. Z.

Ziņas no Latvijas

★ Čīņa 24. februārī raksta, ka Gdīņas kuģu būvētavās nodots Padomju savienībai jauns 19.000 tonnu liels tankkuģis „Česis”. Jaunais tankkuģis esot sestais šīs sērijas kuģis, kas Gdīnā celts Padomju savienības uzdevumā.

Kaut arī Polija nav ietilpināta Padomju savienībā, poli tāpat spiesti kalpot saviem Maskavas kakla kungiem kā citi apspiestie.

★ Literatūra un Māksla 24. februārī raksta, ka pie Tukuma un Slokas ceļa starp šoseju un Slokas ezeru sāks iekārtot jaunā kūrorts, ko saukšot par Jaunkemeriem.

Jūras pusē paredzēti izveidot kūrorta sabiedrisko centru — viesnīcu, kinoteātri, veikalus, restorānu, sporta zāli un arī daļu sanatorijas.

Šai apgabalā esot sastopams tas pats bagātīgais ārstniecisko faktoru komplekss un pat kāpinātā kvalitātē, kas vecos Kemeros ierindo starp labākajiem kūrortiem.

Apbūve jau iesākusies, un starp šoseju un Slokas ezeru pacēlies pirmais Jaunkemeri sanatorijas korpus.

Latvijas iedzīvotāju vajadzībām pietika līdzšinējo kūrortu Kemeros un Baldonē, bet jaunais kūrorts, ja to vispār kādreiz paspēs uzcelt, droši vien ir domāts visas Krievijas vajadzībām.

★ Viens no okupācijas varas galvenajiem uzdevumiem Latvijā ir iespējami vairāk izmantot pakļautos iedzīvotājus.

Čīņa 22. februārī raksta, ka sevišķu rosiņu parādījušas vietējās iestādes Limbažu rajonā, panākot to, ka iedzīvotāji savus ietaupījumus iemaksānot Miera fondā. Tas notiek par spīti vispārējai nabadzībai un trūkumam.

Kolchoza „Atmoda” ļaudis iemaksājuši valsts bankas Limbažu rajona nodaļā Miera fonda kontā 1000 rubļus, Salacgrīvas vidusskolas skolēnu un skolotāju kolektīvs 413 rubļus, Limbažu pensionāru padome 96 rubļus. Rajona iedzīvotāju iemaksas Miera fondam pieaugot ar katru dienu.

Padomju anekdoti

Sapulcē ir šāda darba kārtība:

1. Rēķinvedis Jovanovičs kritizē direktoru.
2. Šķiršanās no rēķinveža Jovanoviča.

— Kāpēc tu pat pirkstu nepakustināji, kad Pēterītis svieda Rasmiņai ar sniega pikū?

— Viņš jau pats trāpīja.

Tiesnesis: Uz kāda pamata jūs apgalvojat, ka esat izsviedis sievu no ceturtā stāva aiz izklaidības.

Apsūdzētais: Agrāk mēs dzīvojām pirmajā stāvā, un es biju aizmirsis, ka esam aizgājuši dzīvot citur.

— Ar kā jūsu ēdnīcā nekā jauna nav.

— Kā tad nav. Jauns direktors.

SAI NUMURĀ

technisku apstākļu dēļ 6 lappuses.

Komunistu sanāksme Budapeštā

Pirmdien, 26. februārī Budapeštā sanāca konference, kurā piedalās 67 komunistu partiju delegācijas. Kaut arī Maskava ziedoja visas pūles, lai vismaz ārēji apvienotu pajukušo komunistu fronti un līdz ar to atjaunotu sava veida virsvadību, taču liekas, ka rezultāti konferencē iznāks tieši pretēji. Maskava nekad negaidīja, ka konferencē piedalīsies arī ķīniešu komunisti, jo konferences nolūks jau bija kaut kādā veidā Ķīnu oficiāli izolēt no pārējo komunistu nometnes.

Taču Maskava cerēja, ka konferencē piedalīsies tuvākie ķīniešu kaimiņi — ziemeļkorejiešu un japāņu komunisti. Viņus pierunāt brauca pat Ponomarevs un Suslovs, bet atgriezās tukšām rokām.

Konferencē nejausi notika incidents, kuŗa sekas vēl nemaz nav pārrēdzamas. Kad sīriešu delegāts Bagdašs nosauca rumāņus par Izraēlas sulaiņiem, rumāņi apvainojās un pēc sazināšanās ar Bukarestu

pieprasīja sīrieši no konferences izslēgt un nekritizēt konferencē nevienu partiju, pat ķīniešus nē. Kad nāca priekšlikums sīrieša vārdus vienkārši svītrot no protokola, rumāņu delegācija ar nīcināšanu atstāja sežu telpu, aizgāja uz savu viesnīcu un pēc tam aizbrauca uz Bukarestu.

Jau no paša sākuma konferencē nav izpaudusies nekāda vienprātība. Liekas, ka Budapeštas sanāksme kļūs par robežstabu, kas iezīmēs Maskavas virsvadības galu un komunistu nometne, vienība, sairšanu, nokuŗas vairs nebūs atgriešanās.

Bistama spēle

(Turpinājums no 1. lpp.)

cinātājiem. Sagaida, ka Padomju savienība piegādās Ēģiptei arī Mig-23 iznīcinātājus, kas vēl saražoti tikai nelielā daudzumā un līdz šim ir tikai padomju armijas gaisa spēku eskadrīlās.

Padomju savienība palīdz arī ar raķetēm. Ēģipte ir saņēmusi raķetes, ko var izšaut uz mērķiem uz zemes 75 kilometru attālumā. Šādā raķetē var ievietot 750 kilogramu sprāgstvielu. Ēģiptes armijai ir piegādātas lielā daudzumā Sam tipa raķetes, kas ir domātas izšaušanai no zemes uz mērķiem gaisā. Ir zināms, ka šīs raķetes Ziemeļvietnamā ikdienas gūst labus panākumus un nodara dienvidvietnamiešiem un amerikāņiem lielus zaudējumus.

Pašreiz ēģiptiešu raķetes spēj aizsniegt lidmašīnas, kas lido 5 km attālumā ārpus Apvienotās arābu republikas teritorijas. Šai sakarā jāatceras, ka priekš dažiem mēnešiem trīs padomju raķetes sasniedza Vidusjūrā Izraēlas kuģi, kas atradās 15 kilometru attālumā no ēģiptiešu teritorijas, un to nogremdēja.

Stāvoklis nebūtu vēl pilnīgi apgaismots, ja nekā neminētu par veselu instrukturu armiju, kas nodota ēģiptiešu rīcībā. Ēģiptē tagad ir iekārtojušies pāri par 2500 militāru ekspertu. Šis skaits visam nesen vēl palielināts ar padomdevēju nosūtīšanu uz vismazākajām armijas vienībām un pat apgādes daļām, remonta darbnīcām u.c.

Nesen Kairo uzturējās Padomju savienības ministru padomes vicepriekšsē-

dis Mazurovs un sarunās nemaz neslēpa to, ka Padomju savienība arvien vairāk paplašināšot palīdzību arābu valstīm, lai tām būtu iespējams „novērst pagājušā gada jūnija mēneša agresijas sekas”. Skaidrāk jau vairs nav iespējams izteikties.

Kad iepazīstamies ar šiem faktiem, tad kļūst skaidrs, kāpēc Izraēlas valdība meklē ārzemēs palīdzību, kas tai kļūst arvien vairāk un vairāk nepieciešama. Ja tas tā turpināsies, tad spēku samērs drīz var mainīties arābu valstīm par labu, sākot ar Ēģipti.

Izraēla smagi sajūt Francijas atteikšanos piegādāt bumbvedējus, kas pasūtīnāti pirms divi gadiem un par kuriem jau daļa samaksāta. Gluži dabīgi, Izraēlas valdība tādos apstākļos griežas pie Savienotajām valstīm. Izraēlas ministru prezidents Eš-kols nesen apmeklēja Savienoto valstu prezidentu Džonsonu. Viņš ir pratis amerikāņiem ieskaidrot, ka Izraēlas militārais spēks ir jāuztur un jāpastiprina, jo tas ir vienīgais efektīvais līdzeklis, kā novērst kara atjaunošanos. Eš-kols Amerikā ir arī pasvītrojies, ka nekāda tieša vai netieša ārzemju spēka iejaukšanās šai apgabalā nav pieļaujama. Starptautiskās sabiedrības pienākums esot vienīgi darīt

iespējamo, lai nonāktu pie tiešām sarunām starp Izraēlu un arābiem, kas esot vienīgais ceļš stabila miera nodibināšanai Tuvajos austrumos.

Eš-kols nav atgriezies mājās tukšām rokām. Savienoto valstu administrācija faktiski ir uzņēmusies piegādāt Izraēlai ieročus, lidmašīnas un visu citu, kas tai būtu nepieciešams, lai nodrošinātu militārās aizstāvēšanās spējas. Šai solījumā ir saškatāms, ka Vašingtonas valdība, norūpējusies par padomju iespēšanos Tuvajos austrumos, negrib pieļaut līdzšinējā līdzsvara grozīšanos žīdu valstij par ļaunu.

Izraēlas aizsardzības ministrs Dajans izteicies, ka gadījumā, ja nenotiks miera sarunas un Izraēla neatstās Sinajas pussalu, tad sagaidāms jauns Ēģiptes uzbrukums, bet neesot nekādu šaubu, ka Izraēla uzvarēs ar tai gadījumā.

Tā ir aina, kas liecina par Padomju savienības iespēšanos Vidusjūrā un Tuvajos austrumos. Britu ministru prezidents Vilsons šā gada sākumā ziņoja par britu karaspēka izvākšanu no visām bazēm uz austrumiem no Suecas. Šī ziņa, ja tā nozīmē britu imperiālisma apmaiņu pret krievu imperiālismu, rada satraukumu.

Pēc Indijas neatkarības iegūšanas un Suecas evakuācijas patiesībā nebija vairs nekāda britu imperiālisma, bet tomēr vēl palika Singapūra un Persijas jūras līča bāzes, kur Anglija apsargāja plašās benzīna iegūšanas vietas. Šo bāžu atstāšana radīš bistamu tukšumu ļoti svarīgā apgabalā.

Tagad rodas jautājums, kas notiks tālāk. Vai Padomju savienība ar savām izdevīgajām Ēģiptes pozīcijām mēģinās ieņemt Anglijas vietu, jeb to darīs Savienotās valstis, kas angļus jau aizstāj Vidusjūrā un Tuvajos austrumos?

Seit jāatceras, ka kopš divi gadu simteņiem Krievija cenšas izplēsties uz dienvidiem. Krievu carī jau vairākkārt mēģināja iegūt Bosforu un Turcijas jūras šaurumus, lai nokļūtu Vidusjūrā, bet viņiem tas neveicās.

Starp Pirmo un Otru pasaules karu Padomju savienība ar Montrē līgumu bez kādām pūlēm ieguva tiesības lietot Bosforu, un sekas bija tās, ka šobrīd krievu flote ir Aleksandrijā.

Āzija krievu iespaida virzīšanos uz dienvidiem aizkavējab britu vara, kas atturēja krievus no tuvošanās Indijai. Pēc 1905. gada, kad Japāna sakāva Krieviju, tā jutās pārāk vāja, un cars Nikolajs II atteicās no ekspansijas. Krievijas valdība 1907. gada 31. augustā noslēdza ar Angliju konvenciju, kas šai apgabalā nodrošināja mieru uz 40 gadiem.

Pēc Otra pasaules kara Padomju savienība pilnībā atsāka caru ievadīto ekspansijas politiku. Vispirms tā okupēja dažus Persijas apgabalus, ko evakuēja tikai pateicoties Trumana piedraudējumam.

Pēc šī atgadījuma Padomju savienība savu iespēšanos virzīnā uz Indiju un Āzijas dienvidiem veica citiem paņēmieniem. Tā pārgāja uz politiskiem manevriem, ideoloģisku propagandu, ieroču piegādāšanu, gūstot zināmus panākumus.

Tuvajos austrumos un Ēģiptē ar militāro palīdzību un solījumiem Padomju

Filatelijas autoritāte

(LZA) Edgars Stalbovs 9. martā atskatās uz 65 aizritējušiem gadiem. Viņš dzimis Rīgā apriņķī kā Sējas muižas pārvaldnieka dēls. Jau skolas gados pievērsies filatelijai un kopš 1920. gada bija Vācijas, Šveices un Lichtenšteinas galveno filatēlijas biedrību loceklis, uzturot plašu saraksti ar visām Eiropas zemēm.

Rīgā nobeidzis latviešu stenografijas kursu, ar Izglītības ministrijas atļauju pasniedza stenografijas stundas Priekulē, Liepājā, Aizputē, Rīgā, Alūksnē un trimdas laikā Vācijā.

Latvijas neatkarības laikā aktīvi darbojies līdzī un pats izdevis provinces laikrakstus: Aizputes Vēstnesi, vēlāk Priekules Ziņas, Bijis Tukuma Ziņu līdzgaitnieks un vēlāk Malienas Ziņu un Gulbenes Ziņu atbildīgais redaktors.

Līdztekus laikrakstu darbam Stalbovs ar nemazinātu aktivitāti turpina darbu filatelijā, darbojās daudzās filatelijas izdevumos Vācijā, Austrijā, Šveicē un Zviedrijā. Plašo zināšanu dēļ viņu uzskata par filatelijas autoritāti daudzās Eiropas zemēs.

Kopš 1949. gada Stokholmā viņš par spīti trimdas grūtībām sāka izdot filatelijas žurnālu 3 valodās, vēlāk regulāri žurnālu Universum un ar 1960. gadu Baltikum Sammler. Divus gadus vēlāk abus šos izdevumus izdeva atsevišķos latviešu un vācu izdevumos ofseta iespaidumā ar ilustrācijām. Abi izdevumi tagad sasniedz lasītājus 32 zemēs.

Mazs puika atbild telefonā: Māte ir virtuvē. Cikos viņa pārnāks mājās, es nezinu.

Jauns gleznotājs jautā pazīstamam kritiķim:

— Ko jūs sakāt par manu pēdējo salonā izstādīto gleznu?

— Gleznošanas tehniku jūs esat apguvis ne slikti.

— Un tas ir viss? Es vakar šo gleznu pārdevu par pieci tūstošiem.

— Nu tā patiesi ir māksla!

savienība guvusi vislielākos panākumus. Ēģiptē krieviem tagad ir izveidots viņu rīcības centrs, no kurienes tieši vai netieši ir iespējams apdraudēt visu Vidusjūras apgabalu, kas Rietumu pasaulei ir tik svarīgs.

Vidusjūrā krievu flote tagad var jau ietekmēt amerikāņu sestās flotes rīcības brīvību. Ar savu iespaidu Ēģiptē un Sīrijā krieviem tagad jau ir iespējams aizliegt Rietumeiropai nepieciešamās naftas piegādi.

Alžīras apbruņošana var nozīmēt soli Rietumeiropas ielenkšanai, par ko ir sapņojis un ko ir ieteicis Leņins. Draudzenības ar arābiem nozīmē visu arābu un pat visa islama organizēšanu un uzkūdišanu pret Rietumiem un pret visu brīvo pasauli.

Britu ģeneālis Glabs Paša savā grāmatā Tuvo austrumu krīze apgalvo, ka Padomju savienība apzināti veicinājusi Izraēlas un arābu kara izcelšanos, lai tas dotu iespēju nostabilizēties Ēģiptē un Suecas kanālī. Ja ēģiptieši uzvarētu, viņi būtu spiesti rādīt pateicību par sniegto atbalstu. Ja zaudētu, kā tas notika, ēģiptieši steidzīgi jāapbruņo, par ko viņiem jāklūst par satelītiem.

Bet angļi un amerikāņi, kas krievu spēli saskatīja un nostājās Izraēlas pusē, ieguva arābu ienaidu.

Krievi ir iekārtojušies, noskaņojusi savā labā arī arābu masas un pilnīgi sagatavojusies spēlēt lomu Vidusjūrā. Un pēc angļu izvākšanās no Persijas jūras līča un Singapuras viņi arī nekavēsies ziedot pūles, lai iespēstos Āzijas dienvidos un dienvidaustrumos.

Padomju savienība tāpēc pieprasa Izraēlas izvākšanos no Sinajas, lai iegūtu iespēju piekļūt pie Suecas kanāla un virzīt savu floti uz Sarkanā jūru un Persijas jūras šaurumu, no kurienes nāk Rietumeiropai nepieciešamās naftas vairums.

Tie ir ceļi, kā Krievija iekārto bāzes un sagatavo savu hēģemoniju dienvidus Āzijā un Eiropā. Draudošas briesmas ir nepāprotami skaidras. Rietumu pasaule darītu gudri, ja to neslēptu, bet domātu, kā briesmas novērst, kamēr nav par vēlu.